

DEMO – Developing Modernized Curricula on Immigrants' Lives in Israel
585583-EPP-1-2017-1-IL-EPPKA2-CBHE-JP

הנחיות לראיון מובנה למחצה עם מהגר\עולה\עקור\מבקש מקלט

הכנה לקראת הראיון:

1. ניתן לראיין כל עולה\מהגר\פליט\גולה\עובד זר\מבקש מקלט, מכל ארץ, שהגיע לישראל בכל תקופה, בתנאי שיש לאדם זיכרונות ויכולת לספר את הזכרונות.
2. את הראיונות ניתן לבצע בכל שפה.
3. כדאי לבחור מרואיינים ורבליים שיש להם סיפור והם מעוניינים לספר אותו.
4. אין לראיין מטופלים, לקוחות, או אנשים אחרים שעומדים אתם נמצאים בקשר מקצועי-טיפול כלשהו – דבר שעלול להוביל לניגוד אינטרסים.
5. אם בחרתם לראיין אנשים שיש לכם היכרות אישית איתם או בני משפחה, חישבו לעומק על ההשלכות האפשרויות אחרי הראיון.
6. כבר באינטראקציה הראשונית (בטלפון) יש להסביר למרואיין את מטרת המחקר: "איסוף של סיפורי עלייה\הגירה" ואת מסגרת הראיון – שהראיון יתקיים היכן שנוח להם, במשך 30-45 דקות, יוסרט, ינותח וישמש למטרות הוראה ומחקר.
7. יש לקבל את הסכמתו העקרונית של המרואיין להסרטה של הראיון ולשימוש בחומר לצרכי מחקר והוראה.

לפני תחילת הראיון:

1. יש לחזור על ההסבר של מטרת המחקר ומסגרתו.
2. יש לקרא יחד עם המרואיין את טופס הסכמה מדעת ולמלא את כולן בשני עותקים.
3. יש למלא את הטופס בכתב ברור.
4. על הטופס יהיו חתומים הן המרואיין והן המראיין.
5. שימו לב, אנחנו מבקשים את הסכמת המרואיין לשימוש חופשי בחומרי הראיון והצגתו באתר אינטרנט פתוח לציבור. זוהי מהותו של הפרויקט וחשוב לנסות לשכנע את המרואיין לתת הסכמה זו. אם המרואיין מהסס, יש להסביר שוב שהחומר יישמש למחקר וחינוך יש לו הזדמנות לתרום מחוויותיו לשיפור ההידברות בין קבוצות שונות בחברה הישראלית. אולם, במידה והמרואיין לא מסכים לכל דרכי השימוש בראיון, יש למחוק את המיותר ולכתוב בכתב יד למה המרואיין מסכים.
6. עותק אחד של הטופס יישאר בידי המרואיין.
7. מומלץ מאוד לבדוק מראש את תקינות ציוד ההקלטה\הסרטה.
8. את הראיון יש לקיים במקום שקט ונוח למרואיין (זכרו, רעשי רקע חלשים נקלטים ומפריעים לשמוע את ההקלטה) ולהצטייד במיקרופון דש.

DEMO – Developing Modernized Curricula on Immigrants' Lives in Israel
585583-EPP-1-2017-1-IL-EPPKA2-CBHE-JP

בראיון עצמו:

1. **החלק הפתוח:** המטרה היא לקיים ראיון פתוח. שאלת הפתיחה היא: "ספרי לי את הסיפור העלייה/הגירה שלך". מרגע זה, תפקיד המראיין הוא להקשיב. בשלב הפתוח של הראיון יש להמנע מהצעה של נושאים או כיוונים למראיין.
  - א. מידי פעם אפשר לעודד את המראיין להמשיך (למשל, "כן, אני מבין/מקשיב, המשיך בבקשה" או "האם תוכל להוסיף"). כל התערבות צריכה להיות מכוונת לעודד את המראיין להמשיך בסיפור שלו. המראיין לא יעלה נושאים משלו אלא יעקוב אחרי המראיין ויעודד לספר את הסיפור שלו.
  - ב. אם המראיין מתקשה ומבקש הכוונה, יש לחזור על מטרת המחקר: "במחקר זה אנחנו אוספים....." ושוב לשאול: "ספרי לי את הסיפור העלייה/הגירה שלך" או "איך זה היה אצלך?". אם המראיין שואל "מה מעניין" – התשובה היא: "הכל מעניין, מה ואיך שאתה בוחרת לספר את הסיפור שלך".
  - ג. המידה והמראיין מתקשה מאוד להתחיל או להמשיך את הסיפור, הכיוון היחיד שאפשר להציע הוא כיוון כרונולוגי: "ספר לי מהתחלה....", "ספר לי מה היה אחר כך...."
2. **החלק המובנה:** כאשר המראיין מיצה את הסיפור (מציין זאת ולא שותק זמן שמעיד על כך שאין כוונתו להמשיך), מתחיל החלק המובנה של הראיון. חלק זה כולל:
  - א. **שאלות הבהרה:** שאלות הבהרה לגבי מה שמראיין סיפר (אם פרטים מסויימים לא היו ברורים, או חסרים דברים מרכזיים – למשל, המראיין סיפר על האחים ולא הזכיר את ההורים, או – דיבר על הקליטה ולא הזכיר את העלייה, או ההפך...). במקרה זה יש לחזור על מה שהמראיין סיפר ולבקש שירחיב: "סיפרת ש....., האם תוכל לספר עוד על זה?" או "סיפרת על..... ולא הזכרת את..... האם תוכל להשלים? אפשר לבקש הבהרה לגבי קטעים שלא היו מובנים: למשל, "סיפרת ש..... ולא הצלחתי להבין את..... (למשל, הסדר הכרונולוגי, מי היו האנשים.....)".
  - ב. **מדריך ראיון:** בחלק המובנה ניתן לשאול שאלות שמעניינת את המראיין ולא הייתה התייחסות אליהן בסיפור הספונטני. יש להכין שאלות אלה מראש ב"מדריך ראיון". אין חובה לשאול את כל השאלות שהוכנו במדריך הראיון, המסמך משמש רק כתזכורת למראיין.
  - ג. **דוגמאות לשאלות במדריך ראיון**
    - תהליכי העלייה/הקליטה (מה שלא הוזכר)
    - ההחלטה לעלות (מה היו המניעים, כיצד המראיין היה או לא היה שותף להחלטה, מה הייתה עמדתו)
    - המשפחה – תהליכי הקליטה של בני משפחה שונים, עלייה כילד או כמתבגר, עלייה כהורה, תפקיד המשפחה בקליטה של המראיין וכו'
    - יחסים עם בני גיל מאותה ארץ מוצא \ מארץ מוצא שונה \ ילידי הארץ
    - יחסים עם מוסדות וארגונים בישראל (מערכת החינוך, אולפן, בנקים, רבנות, צהל ועוד).
    - קשיים/זכרונות קשים מתהליך העלייה והקליטה

DEMO – Developing Modernized Curricula on Immigrants' Lives in Israel
585583-EPP-1-2017-1-IL-EPPKA2-CBHE-JP

- זכרונות נעימים מתהליך העלייה והקליטה
- כיצד העלייה עיצבה אותך?

3. **פרטים אישיים:** על מנת להמנע מאווירה פורמלית, מומלץ לבקש את הפרטים האישיים המלאים רק בסוף הראיון: הפרטים שחובה לקבל הם:

- שם מלא
  - גיל
  - מצב משפחתי
  - שנת העלייה
  - גיל העלייה
  - ארץ ועיר ממנה עלה
  - עם מי עלה (הרכב משפחתי בעלייה)
  - מקום ההתיישבות הראשוני בישראל (ישוב, שכונה)
  - כתובת וטלפון להתקשרות (במידה ואין כתובת וטלפון קבועים – פרטים של אנשי קשר) – אלה נחוצים למקרה שנרצה להשלים את הראיון או לחזור לראיון מעקב לאחר תקופה.
4. יש לעשות סיכום (עד 300 מילים) של עיקרי הדברים שנאמרו על ידי המראויין. בראש הסיכום יופיעו פרטי המראויין (סעיף 3).
5. במידה והתרשמתם שהמראויין חש מצוקה בעקבות הראיון, והדבר מתאים, ניתן להפנות את המראויין לקבלת סיוע בשירות ציבורי באזור המגורים.
6. מומלץ להעניק למראויין עותק מהקלטת וידאו של הראיון שלוה.